

Meldinės nendrinukės stebėjimų organizavimas – ką vertėtų žinoti?

Meldinė nendrinukė – išskirtinė Nemuno deltos regiono ir pamario krašto gamtinė vertybė, kurią trokšta pamatyti profesionalūs ornitologai iš viso pasaulio, o taip pat – ir gamtos mylėtojai mėgėjai. Kviečiame išnaudoti šią unikalią vertybę naujų turizmo produktų kūrimui, savo krašto pristatymui. Visgi, nepamirškite, kad tai – globaliai nykstanti rūšis, todėl pažintis su ja turi būti kruopščiai apgalvota ir atsargi.

Atsargumas ir etika

Vienas svarbiausių dalykų gamtos gidui ar tokių turų organizatoriui – užtikrinti, kad stebimos rūšys nebūtų trikdomos, gamtoje būtų elgiamasi atsakingai. Meldinė nendrinukė yra griežtai saugoma rūšis, norint prie jos priartėti, fotografuoti, filmuoti reikalingas specialus Aplinkos apsaugos agentūros leidimas ([Leidimas naudoti griežtai saugomas rūšis](#)). Jo išdavimas gali užtrukti net keletą mėnesių, jis išduodamas tik esant svariems argumentams ir tik patyrusiems asmenims. Nors meldinė nendrinukė nėra baikštus paukštis, neapdairus elgesys gali pakenkti, todėl stebėjimai turėtų vykti nuo kelių naudojan optinius prietaisus, nelendant gilyn į pievas. Taip pat atkreipkite dėmesį, jog daugelis pievų, kuriose gyvena meldinės nendrinukės yra privačios.

Istorijos, kurias verta pasakoti apie rūšį

Kad jūsų turas būtų įdomus siūlome visą puokštę puikių istorijų apie šią nepaprastą rūšį.

Meldinės nendrinukės patelė – rūpestingos motinos pavyzdys. Patelės vienos augina vaikus, kurių per sezoną būna net 2 vados (t.y. 8-12 jauniklių). Jos triūsia nuo saulės patekėjimo iki laidos kas keletą minučių išalkusiems mažyliams nuolat pristatydamas po gardų vabzdį. Kadangi augantiems paukščiukams maisto reikia daug, teritorijoje, kurioje gyvena meldinės turi būti gausu vabzdžių, o jo yra ten, kur šlapia.

Meldinės nendrinukės patelės – puikios slapukės. Priešingai nei patinėlius, jas pamatyti sunku. Siekdamas apsaugoti vaikus jos tylios, skleidžia garsą (čeksėjimą) tik pajutusios pavojų. Jos vienos suka lizdus ir jį labai gerai juos paslepia – suka žemai tankiame viksvyne, lizdo viršų pridengia žolėmis. Nendrinukės netupia tiesiai į lizdą – jos nusileidžia kiek toliau ir bėgte bėga iki lizdo.

Meldinės nendrinukės patinėlis – tikras donžuanas, romantiškų santykių puoselėtojas. Viso sezono metu jis tik rūpinasi savo teritorijos apsauga ir naujų santykių užmezgimu. Visą vasarą patinėliai ieško vis naujų romanų, siekdami susiporuoti su kuo daugiau patelių. Tai viena iš rūšių išlikimo strategijų, padedanti greitai pasidauginti. Kita vertus, tai – ir grėsmė rūšiai, nes vien susilaukti palikuonių nepakanka – reikia juos maitinti iki kol taps savarankiškais. O

Medžiaga parengta įgyvendinant projektą „Meldinei nendrinukei tinkamų kertinių buveinių tinklo formavimas siekiant užtikrinti ilgalaikę jos apsaugą Lietuvoje“ (LIFE MagniDucatusAcrola) nr. LIFE15 NAT/LT/001024. Jį finansuoja Europos Sąjungos LIFE programa, Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija ir projekto partneriai. Svetainė: www.meldine.lt

jaunikliais rūpinasi vien meldinių nendrinukių patelės! Taigi, jauniklių auginimas tampa iššūkiu.

Meldinės nendrinukės vardas nesusijęs su rūšies gyvenimo būdu. Rūšiai vardą davė garsusis Lietuvos gamtininkas prof. Tadas Ivanauskas, bet iš tiesų ji nelabai ką turi bendro nei su meldais, nei su nendrėmis. Jos gyvenamoji aplinka – viksvos, o nendres reikia naikinti, norint, kad sąlygos jai būtų tinkamos. Sąsaja galėtų būti tik ta, kad patinėliai mėgsta giedoti užsilipę ant nendrių stiebų ar krūmo šakos.

Meldinės nendrinukės tikros akrobatės. Jos puikiai skaido, bet dar daugiau laiko jos praleidžia žolėje bėgiodamos joje kaip kokios griežlės ar pelės. Laiptoti joms padeda ir labai lanksčios kojos. Jo sugeba įsispirti ar įsitverti kojomis tarp dviejų viksvų į stiebus ir taip ropoti, judėti. Nedaug paukščių turi tokią savybę. Meldinės nendrinukės netgi pirštai pritaikyti prie tokio ropinėjimo.

Meldinė nendrinukė – labai seksuali rūšis. Patinų sėklidės yra neįprastai didelės ir gali būti laikomos vienomis didžiausių paukščių pasaulyje. Jei tokias sėklides turėtų žmogus, jos būtų didelių arbūzų dydžio. Maksimali poravimosi trukmė – 45 min (kai, tuo tarpu, panašių paukščių – vos kelios sekundės).

Meldinė nendrinukė – tikra šlapynių (savo namų) ekspertė. Dėl ypatingo išrankumo savo namams mokslininkai ją vadina skėtine rūšimi. Tai reiškia, kad jei meldinė nendrinukė toje šlapynėje gyvena – ji puikios būklės ir ten gali įsikurti daugybė jos kaimynų – lietuviškos orchidėjos (gegūnės), stulgiai, raudonkojai tulikai, didieji apuokai, griciukai, geltonoji kielė ir kt.

20 kartų retesnė nei visiems gerai pažystamas Afrikinis dramblys. Peri tik 4 pasaulio šalyse – Lietuvoje, Lenkijoje, Baltarusijoje ir Ukrainoje. Rūšiai vis dar grėšia visiškas išnykimas.

Sveria kaip šaukštelis cukraus, bet nuskrenda tūkstančius kilometrų. Į žiemavietes Afrikoje jie nuskrenda 7000-8000 km į vieną pusę, o pavasarį grįžta atgal į savo gimtinę.

Siekiant nustatyti tikslų meldinių nendrinukių migracijos maršrutą buvo atliktas įdomus tyrimas su specialiais prietaisais – geolokatoriais. Kadangi nendrinukė – labai mažas paukštis, GPS siųstuvų, realiu laiku fiksuojančių paukščio buvimo vietą, jai uždėti negalima. Jie per sunkūs – trukdytų paukščiui. Todėl mokslininkai naudojo vokiečių specialiai pagamintus geolokatorius, panašius į kuprinę. Jie lengvučiai – sudaro vos apie 2 proc. bendros nendrinukės kūno masės, todėl paukščiams judėti prietaisai visiškai netrukdo – uždėjus geolokatorių paukščiai lengvai nuskrenda, jaučiasi laisvai. Šie geolokatoriai fiksuoja saulės šiesą. Norint sužinoti paukščio maršrutą, kitais metais paukštį reikėjo pagauti dar kartą, nuimti geolokatorių ir jame sukauptus duomenis apdoroti specialia programine įranga, atlikti analizę. Geolokatorius yra 1 euro cento monetos dydžio ir sveria apie 0,4 g. Šis tyrimas, atliktas 2018-2019 m. atskleidė, kad pagrindinės meldinių nendrinukių žiemavietės yra Malyje. Tai reiškia, kad šis mažas paukštelis perskrenda ne tik Viduržemio jūrą, bet ir – Saharos dykumą.

Medžiaga parengta įgyvendinant projektą „Meldinei nendrinukei tinkamų kertinių buveinių tinklo formavimas siekiant užtikrinti ilgalaikę jos apsaugą Lietuvoje“ (LIFE MagniDucatusAcrola) nr. LIFE15 NAT/LT/001024. Jį finansuoja Europos Sąjungos LIFE programa, Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija ir projekto partneriai. Svetainė: www.meldine.lt

Prieš šimtmetį šie paukšteliai buvo įprasti, nes buvo apstu jų namų – šlapynių. Paskui žmonės pradėjo jų namus keisti – arti, sausinti ir tokiu būdu išnyko beveik 95% pasaulio populiacijos. Dabar gamtininkai, suvieniję jėgas su ūkininkais, bando šią skriaudą atitaisyti visoje Europoje.

Dažniausiai meldinė nendrinukė saugoma atkuriant jos namus – viksvines žemapelkes ir užliejamas pievas. Tai daroma tvarkant krūmynais apaugusias šlapyne, jas nuolat šienaujant, atstatant natūralų vandens režimą.

Lietuvoje 2018-2019 m. gamtininkai pirmieji pasaulyje su šia rūšimi išbandė naują rūšies išsaugojimo būdą – perkėlimą (translokaciją). Per dvejus metus iš didžiausios meldinių nendrinukių buveinės – Zvaniec pelkės Baltarusijoje – į nykstančią populiaciją Žuvinto biosferos rezervate, Lietuvoje buvo atvežta 100 jauniklių. Jie čia auginti ir net 99 sėkmingai paleisti į laisvę tikintis, kad po migracijos Afrikoje jie grįš į savo naujus namus. Po pirmų metų pavasarį stebėti 11 po žiemojimo į Žuvintą grįžę perkelti paukščiai (22 %). Šis rodiklis viršijo net natūralų pirmamečių jauniklių grįžtamumą (20 %). Po antrų metų (šiemet) jau rasti 6 pernai į Žuvintą perkelti ir po žiemojimo čia grįžę paukščiai – 3 patelės ir 3 patinėliai. Dar trys 2018 metais iš Baltarusijos atvežti ir pas mus užauginti paukščiai Žuvinto pievose aptikti jau antrus metus iš eilės. Šie skaičiai dar bus tikslinami iki 2020 m. vasaros pabaigos. Itin sėkminga patirtis įkvėpė užsienio kolegas įgytą patirtį pritaikyti. Šį metodą ketinama išbandyti ir atkuriant Vokietijoje išnykusias meldinių nendrinukių populiacijas.

Meldinė nendrinukė – rūšis, kurios išlikimui reikalingas žmogus. Nuo tada kai žmogus numelioravo daugelį žemapelkių, iškasė kanalus, šios rūšies namai labai pasikeitė ir natūraliai negali išlikti, juos reikia nuolat prižiūrėti – palaikyti tinkamą vandens lygį, kasmet šienauti, kad neužželtų krūmais ir tai daryti vėlai – kai jaunikliai jau pakankamai suaugę, kad gebėtų pasprukti nuo šienavimo technikos. Dėl to be nuolatinės žmogaus pagalbos ši rūšis nebesugebėtų išgyventi.

Kad galime šiandien džiaugtis meldine nendrinuke Nemuno deltoje turime dėkoti ūkininkams. Daugelis šiame regione aptinkamų paukščių gyvena privačiose teritorijose ir ūkininkai gali patys nuspręsti, kaip jie nori ūkininkauti – saugoti meldinę nendrinukę, ar ne. Daugelis šio krašto ūkininkų pasirinko draugiško sugyvenimo su gamta kelią ir savo plotus deklaruoja specialioms išmokoms arba pasistengia kiek įmanoma vėlinti šienavimą ten, kur tais metais paukštis peri. Finansinė motyvacija (gaunamos išmokos) tikrai nėra vienintelė ūkininkų motyvacija saugoti paukštį. Viena ūkininkė yra pasakiusi, jog saugo nendrinukę, nes jos akys šypsosi. Kitam ūkininkui didelį įspūdį padarė susitikimas su meldinių nendrinukių mažylius Žuvinte vykdytos transliacijos metu, kalbėdamas apie tai, kaip padėjo gaudyti mažyliams vabzdžius jis susigraudina. Jo teigimu, mes turime darniai su gamta sugyventi, nes ir taip daug jai pakenkėm.

Medžiaga parengta įgyvendinant projektą „Meldinei nendrinukei tinkamų kertinių buveinių tinklo formavimas siekiant užtikrinti ilgalaikę jos apsaugą Lietuvoje“ (LIFE MagniDucatusAcrola) nr. LIFE15 NAT/LT/001024. Jį finansuoja Europos Sąjungos LIFE programa, Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija ir projekto partneriai. Svetainė: www.meldine.lt

Nuoseklumas

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad iš gamtos gido ar gamtos turų organizatoriaus jo klientai tikėtis gamtos sauginio sąmoningumo ir nuoseklumo. Pagalvokite apie visas naudojamas priemones. Ar jos draugiškos aplinkai? Jei jūsų paslauga įtraukia maitinimą, pagalvokite, ar jis iš vietinių produktų, ar ekologiškas, kaip įpakuotas ir pan.? Jei jūsų paslauga įtraukia apgyvendinimą, atkreipkite dėmesį į interjerą – pvz., ornitologai labai dažnai būna šokiruoti iškamšomis ir jų eksponavimu. Apsvastykite galimybę sertifikuotis ir gauti Nemuno deltos regioninio parko produkto ženklą, kuriuo žymimi darnūs vietinių produktai ir paslaugos.

NEMUNO DELTOS
REGIONINIO PARKO
PRODUKTAS

Turai mėgėjams

Didžioji dalis turistų mėgsta gamtą, bet neturi daug specifinių žinių apie ją, nenori pernelyg giliai sužinoti specifinių niuansų apie šią rūšį, jiems svarbi patirtis, išgyventos emocijos, smagus laikas.

Pradedant organizuoti turus ragintume atkreipti dėmesį:

- ne į žinių perteikimą, rodomų rūšių skaičių ar pan, bet į įdomias sužmogintas (personifikuotas) istorijas apie sutiktų rūšių gyvenimą, gamtos augimą, susijusius žmones. Kurkite faktais grįstas muilo operas. Tam puikiai tiks mūsų parengtos istorijos;
- į bendros patirties, emocijos suformavimą. Pagalvokite, kada žmonės pavargs, kada norės atsigerti, kada – atsisėsti ir pasigrožėti kraštovaizdžiu. Galbūt suorganizuokite, kad mieldinių klausymui ant keliuko jų lauktų patogūs krėslai, pledu ir garuojanti kafija su namų gamybos pyragu? Galbūt keliaudami po polderį tam tikroje vietoje jie ras lobį – lauknešėlį, kuriame bus visokių vietinių gardumynų? Galbūt buvusios Tulkiaragės sodybos vietoje juos pasitiks lietuvininkė sodybos šeimininkė ir papasakos apie tos sodybos istoriją tarmiškai, pavaišins vietos gamybos ledais? O gal netikėtai iš traktoriaus išlips ūkininkas ir papasakos, kaip jis saugo nendrinukes, pakvies pabandyti pamelžti jo karvę ir paragauti šviežio pieno?
- Vos susitikę su klientu pabandykite suprasti, kokia yra tikroji jo motyvacija lankytis jūsų ture? Jei tai jauna šeima, tai greičiausiai tėvai nori praleisti daugiau laiko su vaikais - sudarykite sąlygas užmegzti ryšį, duokite užduočių, kad tėvai galėtų pasidalinti turima patirtimi, kartu ką nors išspręsti, nuveikti; jei tai – vieniši žmonės, galbūt esminė jų motyvacija pabendrauti, išsikalbėti, todėl reikėtų socializacijos elementų.
- Leiskite ką nors išmokyti. Geriau išmokyti pažinti bent mieldinę nendrinukę, atskirti ją nuo ežerinės, nei privardinti gausybę greta gyvenančių rūšių, kurių tokie turistai ko gero net neatsimins, arba išmokyti pažinti jų artimoje aplinkoje kasdien sutinkamus paukščius. Tokią pamoką jie ilgam atsimins.
- Praturtinkite savo turą ir kultūriniais aspektais – papasakokite apie šio regiono išskirtinumą, aktualiausias problemas, žmonių gyvenimą.

Medžiaga parengta įgyvendinant projektą „Mieldinei nendrinukei tinkamų kertinių buveinių tinklo formavimas siekiant užtikrinti ilgalaikę jos apsaugą Lietuvoje“ (LIFE MagniDucatusAcrola) nr. LIFE15 NAT/LT/001024. Jį finansuoja Europos Sąjungos LIFE programa, Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija ir projekto partneriai. Svetainė: www.meldine.lt

Turai profesionalams

Profesionalūs ornitologai domisi išimtinai paukščiais. Jie norės pamatyti arba kiek įmanoma daugiau rūšių, arba konkrečias tikslines rūšis, dėl kurių atvyko. Tokias grupes turi lydėti profesionalus ornitologas. Šiai tikslinei grupei svarbios papildomos paslaugos – ankstyvi pusryčiai ir/ ar galimybė pasiimti maistą kaip lauknešėlį. Jie noriai nusipirktų ornitologinių knygų apie regiono paukščius, gamtą, specifinių suvenyrų.

Užsiėmimams su vaikais

Užsiėmimams su vaikais rekomenduojame pavartyti [knygelę apie meldinę nendrinukę vaikams](#) arba pasinaudoti [užduotimis jaunųjų gamtos reindžerių platformoje](#).

[Daugiau apie kitus Nemuno deltos sparnuočius įdomių istorijų galite rasti specialiuose leidiniuose.](#)

Nemuno deltos sparnuočiai ir gamtos turtai

Leidiniai išleisti projekto „Atvirų buveinių geros būklės palaikymo mechanizmų sukūrimas Nemuno deltos regioniniame parke“ metu. Projektą finansuoja Europos ekonominės erdvės programa ir projekto partneriai. Projekto nr. EEE-LT03-AM-01-K-01-012

<p>Didysis apuokas – retas unikalai kalbantis kaimynas Baltic Environmental Forum Lithuania</p>	<p>Didysis baublys – retas nendrynų jautukas Baltic Environmental Forum Lithuania</p>	<p>Aliuvinės pievos. Kas tai? Baltic Environmental Forum Lithuania</p>	<p>Baltasis gandras – žmogaus ir paukščio draugystė Baltic Environmental Forum Lithuania</p>
<p>Didysis erelis rėksnys – paukštis, kuriam gresia išnykimas dėl Baltic Environmental Forum Lithuania</p>	<p>Egzotiški Nemuno deltos sparnuočiai Baltic Environmental Forum Lithuania</p>	<p>Gaidukas – puošniausias tilvikinis paukštis Baltic Environmental Forum Lithuania</p>	<p>Gulbės – ištikimybė iki mirties Baltic Environmental Forum Lithuania</p>

Medžiaga parengta įgyvendinant projektą „Meldinei nendrinukei tinkamų kertinių buveinių tinklo formavimas siekiant užtikrinti ilgalaikę jos apsaugą Lietuvoje“ (LIFE MagniDucatusAcrola) nr. LIFE15 NAT/LT/001024. Jį finansuoja Europos Sąjungos LIFE programa, Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija ir projekto partneriai. Svetainė: www.meldine.lt

